

§ 13**Program för Tyngdpunkt Farsta**

Svar på remiss från stadsbyggnadsnämnden

BESLUT

Stadsdelsnämnden överlämnar nedanstående utlåtande som svar på remissen av förslag till program för Tyngdpunkt Farsta.

Inledning (1)

Den 12 maj 2011 tog Stadsbyggnadsnämnden ett beslut om att Stadsbyggnadskontoret skulle inleda arbetet med förstudien Tyngdpunkt Farsta. Det föregicks av att det under hösten 2009 och våren 2010 bedrevs ett pilotprojekt kallat Farsta Large. Nu nästan sex år senare föreligger ett första övergripande programförslag.

Stadsdelsnämnden vill inledningsvis slå fast att vi delar det övergripande målet om att det behöver byggas cirka 8 000 nya bostäder såväl i det centrala Farstaområdet som i en nära anslutning till detta område. I praktiken innebär detta att ”en ny stadsdel” som har lika många lägenheter som Södra Hammarbyhamnen ska etableras inom ramen för en befintlig stadsdel.

Det krävs därför en stor lyhördhet och varsamhet i genomförandet av programmet för att alla människor under både det etappvisa förverkligandet och i slutändan omkring år 2030 ska kunna möta en väl fungerande och trivsamt när- och boendemiljö. I det sammanhanget är det viktigt att ta vara på den ursprungliga tanken som fanns när Farsta planerades för 60 år sedan med högre bebyggelse runt centrum och mer lägre samt glest placerade byggnader i de yttre delarna. Detta kan tillsammans med satsningen på sammanhållen grönstruktur utveckla dagens gröna Farsta till en uttalad tydligt hållbar samt klimatsmart ”Grön Tyngdpunkt” för Stockholm och regionen i övrigt.

Det finns idag ett stort bostadshov hos olika grupper såsom exempelvis unga utan bostad, funktionsnedsatta med särskilda behov, äldre som behöver lägenheter istället för hus eller som just nu bor i lägenhet utan hiss, trångbodda barnfamiljer och nyanlända svenskar. Dessa olika kategoriers behov av bostäder behöver i det fortsatta arbetet skyndsamt analyseras djupare samt utvecklas inom ramen för Tyngdpunkt Farsta och leda till ett mer tydligt bostadsförsörjningsprogram för det aktuella planområdet. Likaså behöver även fördelningen mellan olika upplåtelseformer studeras och konkretiseras med utgångspunkt från det nuvarande socioekonomiska nuläget i området samt bland de bostadssökande.

Stadsdelsnämnden ser positivt på den uttalade målsättningen att sammankoppla dagens parkområden på ett mer medvetet sätt. För att förstärka denna positiva ambition behöver det också finnas uttalade mål och program för att plantera fruktträd och nötbärande träd samt bärbuskar i anslutning till parker och alla gröna stråk.

När det gäller strandstråken utmed Drevviken och Magelungen med bebyggelse intill dessa sjöar och Farsta Gård, bör det uppdrag som Stadsbyggnadsnämnden gav till kontoret vid sitt sammanträde den 20 augusti angående det fortsatta arbetet med detaljplanen för området med de så kallade Campingstugorna invid Drevviken ses som en utgångspunkt för den fortsatta utvecklingen av programmet för Tyngdpunkt Farsta också för Magelungen och Farsta Gård.

De gröna ambitionerna i Tyngdpunkt Farsta bör vara en grund i det fortsatta arbetet med de tillkommande bostäderna samt övriga byggnader och komma till uttryck i form av klimatsmarta hus med genomtänkta system för återvinning av allt från energi till matavfall. Programmet bör därför kompletteras med tydliga skrivningar om bland annat solceller, gröna tak, stadsodling, bostadsnära växthus m.m. Även ett stort och uttalat inslag av mer klimatsmarta byggtekniker såsom trähus och naturresurssnåla byggnadsmaterial i den kommande byggprocessen bör beskrivas i programmet.

Även trafikavsnittet i programmet som rör persontransporter och distributionstrafik behöver fördjupas, men också kompletteras främst avseende cykelbanor och gångtrafik. Men även kollektivtrafiksörjning lokalt och behovet av utvecklade tvärförbindelser genom exempelvis spårväg, el- och trådbussar måste studeras då nuvarande tunnelbana och pendeltåg har kapacitetsproblem redan med dagens invånarantal längs dess spårnät.

De nya tunnelbanesträckningarna och citytunneln ger visserligen en ökad framtida kapacitet, men den kommer fyllas av de boende i de nya bostäderna i Farsta samt kompletterande bebyggelse invid andra stationer längs linje 18 samt nyproduktion och utbyggnad av nya stadsdelar längs Nynäspendeln såsom exempelvis Vegastaden i Haninge.

Huvuddragen i programmet förutsätter även ett fortsatt och fördjupat samverksansarbete mellan berörda nämnder och förvaltningar samt de kommunala bolagen och dess styrelser när det gäller fler nya förskolor, skolor, kultur-, fritids- och föreningslokaler, idrottsanläggningar, en kapacitetsutvecklad hälso- och närsjukvård samt äldreomsorg m.m. Redan nu behöver dessa kommande behov av samhällsservice och välfärd beaktas samt konkretiseras och resultera i att mark reserveras och långsiktiga investeringsbehov beräknas och säkras.

I centrala Farsta finns förutom i centrumområdet arbetsplatser längs Nynäsvägen i det så kallade Telia-området samt i Larsboda företagsområde strax söder om Telia. I programmet beskrivs kortfattat och vagt de planer som finns på att erbjuda dagens livsmedelsföretag i Slakthusområdet en ny lokalisering i Larsboda.

Stadsdelsnämnden i Farsta har sedan förstudien Farsta Large 2009 i full politisk enighet arbetat för näringslivsutveckling och ett tillskott av nya arbetstillfällen. Nämnden har på olika sätt försökt att påskynda denna process och beslöt redan 2010 att inrätta ett särskilt näringslivsråd, numera Farsta Utvecklings och Näringslivsråd. Stadsdelsnämnden förutsätter att det blir ett närmare samarbete med såväl Stadsbyggnadskontoret och dess

nämnd samt övriga berörda nämnder och förvaltningar så att etablerandet av ett livsmedelskluster i Larsboda snarast blir ett av de första konkreta resultaten av det pågående Tyngdpunktsarbetet.

Stadsdelsnämnden välkomnar också den nya och större öppenheten som nu råder gentemot oss lokala fritidspolitiker och invånarna kring Tyngdpunkt Farsta. Genom presentationer på stadsdelsnämndens medborgarforum och Stadsbyggnadskontorets dialogpaviljong i Farsta Centrum den 27 – 29 maj 2015, kontorets informationsmaterial samt ett flertal tidningsartiklar har det skapats ett stort intresse och en förväntan bland de boende och andra verksamma inom programområdet på ett fortsatt inflytande via olika former av regelbundna lokaldemokratiska medborgarforum.

Sammanfattningsvis presenteras ovan och på de kommande sidorna Farsta Stadsdelsnämnds ställningstaganden samt våra olika förslag till fortsatt utveckling och konkretisering på en rad områden av det nu föreliggande övergripande programmet för Tyngdpunkt Farsta. Stadsdelsnämnden förutsätter att Stadsbyggnadsnämnden efter avslutad samrådstid relativt snart kommer uppdra åt kontoret att utforma en reviderad Tyngdpunkt Farsta 2.0 parallellt med att detaljplanearbetet fortskrider för de områden inom Farsta som ligger nära i tid.

Stadsdelsnämnden i Farsta och dess olika råd ska vara en aktiv part i det fortsatta arbetet med Tyngdpunkt Farsta, då det är det största sammanhållna samhällsplaneringsprojekt som direkt berör Farsta sedan 1955 års generalplan för Farsta genomfördes i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet.

Farsta en grön tyngdpunkt (2)

I den generalplan som antogs 1955 för Farsta och som Sven Markelius och hans medarbetare arbetade fram på uppdrag av dåtidens politiker, fanns som bärande tanke att den nya förstaden skulle rymma såväl arbetsplatser som bostäder och centrum. Farsta skulle som Vällingby kännetecknas av och bygga på idén om grannskapsenheter och ”ABC-staden”

Men förutom ”ABC” så var målet också att det skulle finnas kultur, samhällsservice och hälsovård. Därför fanns redan från början i Farsta, såväl i centrum som ute i bostadsområdena lokaler för kultur- och föreningsliv, men också samhällsservice som skolor, kvartersfritidsgårdar samt lokaler i gatuplan och fristående byggnader för dåtidens former av barnomsorg på hel- och deltid.

Sedan dess har mycket av detta försvunnit, särskilt kultur- och föreningslokaler har helt eller delvis avvecklats, främst i bostadsområdena genom olika politiska beslut, men också i centrum. Exempelvis dagens bibliotek i Farsta C förfogar över ungefär en fjärdedel av den lokalyta det hade när Farsta var nytt. Även skolor i Farsta har avvecklats såsom exempelvis Västbodaskolan.

Inom ramen för TF-arbetet är centrumägaren en betydelsefull aktör på många sätt men i första hand vad gäller utveckling av innehåll och utbud i centrum. Med gemensamma visioner bör öppenheten i centrum behållas och utvecklas. Variation och differentiering i utbud vad gäller handel och upplevelser ligger i allas intresse. Farsta centrum är ett centrum med många lokala besökare men även många tillresande. Genom att förstärka FC särprägel med tex fortsatt torghandel, flera mindre fackhandelsföretagare, kultur- och fritidsutbud och de intressanta större kedjorna kommer FC vara både konkurrenskraftigt och ett spännande centrum att besöka.

Ett mål för Tyngdpunkt Farsta måste vara att slå vakt om och medvetet utveckla det som finns kvar av Farstas särart. Annars finns risken att hela området blir en ganska anonym ”tyngdpunkt” bland det övriga dussintalet ”tyngdpunkterna” i Stockholmsområdet såsom exempelvis Liljeholmstorget. Det kan bli en knutpunkt med olika genomfartsgator samt en omstigningsplats mellan kollektivtrafikmedel vid ett lite större men alltså kvällstomt och öde centrum omgivet av ganska själslösa kopior av innerstadskvarter.

I programmet nämns det att; *”Farsta förnyas - från ABC-stad till tyngdpunkt. Förnyelsen innebär också att Farsta kommer att rymma en av de första riktigt omfattande omvandlingarna av en modernistiskt planerad förort i Stockholm”*.

Stadsdelsnämnden anser att omvandlingen istället bör vara en utveckling av dagens kvaliteter men med en mer tydlig social dimension och ett mera uttalat visionärt synsätt när det gäller miljö och klimatsmarta lösningar. I vårt yttrande lyfter vi därför fram olika förslag på vidareutveckling av de olika avsnitten i det nuvarande Tyngdpunkt Farsta-dokumentet.

Målet för det framtida Farsta får inte begränsas till att bli enbart en knutpunkt med ett större centrum, fler bostäder och mer välordnade och sammanhållna grönskastråk – utan en Grön Tyngdpunkt som förverkligar och återspeglar Stockholms övergripande mål om;

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Bebyggelse (3)

I programmet anges endast ganska grova bostadsbyggnadsvolymer om cirka 8 000 nya lägenheter i centrala Farsta och Larsboda samt i anslutning till sjöarna Drevviken samt Magelungen. Det innebär nästan en fördubbling från dagens cirka 10 000 bostäder till omkring 18 000 lägenheter. I praktiken innebär detta att ”en ny stadsdel” som har lika många lägenheter som Södra Hammarbyhamnen ska etableras inom ramen för en befintlig stadsdel.

Samtidigt vet vi att det finns ett stort behov av bostäder hos ett antal grupper såsom;

- Ungdomar (yrkesverksamma och studerande) helt utan bostad eller boende på otrygga villkor i andra- och tredjehand etc.
- Funktionsnedsatta med särskilda behov av s.k. LSS-boende.
- Äldre som bor i småhus men som önskar lägenhet samt äldre som bor i trevåningshus utan hiss.
- Trångbodda barnfamiljer.
- Nyanlända svenskar.

Det som behövs är dels en ordentlig analys av det nuvarande bostadsbeståndet i området, så att tillkommande bostäder dels blir ett komplement till nuvarande bestånd, men också så att behoven hos de ovan nämnda grupperna kan tillgodoses. Kort sagt behöver den anonyma bostadsvolymen förtydligas avseende lägenhetssammansättningen och tänkt byggstart för de aktuella områdena i programmet.

Utan kännedom om lägenhetssammansättningen (lägenhetsstorlekar) blir det svårt att beräkna det framtida behovet av barnomsorg, skolor, parklekar, fritidsgårdar, äldreomsorg osv. samt var dessa bör placeras. I sammanhanget kan det vara värt att nämna att den dominerande bostadsstorleken 2014 i centrala Farsta var 3 rum och kök. Denna bostadsstorlek utgjorde 41,7 procent av samtliga bostäder i centrala Farsta.

Därför behöver programmet kompletteras med en mera tydlig redovisning av lägenhetssammansättningen och dess effekter när det gäller efterfrågan av barnomsorg, skolor, äldreomsorg och andra samhällstjänster. Med stöd av kunskap och erfarenhet hos kunniga demografer kan sådana faktaunderlag tas fram och minska risken för en framtida akut brist på exempelvis barnomsorg och skolor som varit fallet i bland annat Södra Hammarbyhamnen och Liljeholmskajen.

Det saknas även skrivningar om klimatsmarta bostadshus och andra byggnader med genomtänkta system för återvinning av allt från energi till matavfall. Likaså borde programmet redan nu innehålla skrivningar om solceller, gröna tak, stadsodling och bostadsnära växthus.

En ofta bortglömd miljö- och hälsorisk är buller. Därför bör det fortsatta arbetet med samtliga nya bostadsområden som är planerade i närheten av Nynäsvägen, Magelungsvägen samt i viss utsträckning längs Farstavägen, Tunnelbanan och Järnvägen analyseras ur denna aspekt.

Vi bör fortsätta att bygga vidare på de ursprungliga tankar som fanns när Farsta planerades för 60 år sedan med högre bebyggelse runt centrum och mer lägre samt glest placerade byggnader i de yttre delarna. Det innebär att stadsdelsnämnden förordar att det totala antalet bostäder i direkt anslutning till Farsta centrum bör omfördelas jämt mellan dagens stora parkeringsytor på Storforsplan, Munkforsplan samt Farstaplan.

Stadsdelsnämnden är därför tveksamma till den låga bebyggelsen på Storforsplan – ett antal högre punkthus som anknyter till nuvarande hus mellan Storforsplan och

Farstavägen skulle ge fler bostäder och lite större gröna och mer allmänna ytor än de halvprivata grönytor som skisserats hittills. Samtidigt bör det göras en öppning i Farstaterassen (f.d. Folksamhuset) bottenvåning för att möjliggöra en gång- och cykelpassage dygnet runt mellan de kommande bostäderna på Munkforsplan och Storforsplan.

Grönstruktur (4)

Programmet har en bra intention att skapa mer iordningställda gröna ytor för den växande befolkningen och ser både till mindre gröna ytor som större gröna stråk, men det saknas skrivningar om att det behövs en medveten satsning på ekologiskt hållbara lösningar mot bakgrund av den klimatutmaning vi alla står inför.

I anslutning till såväl parker som kommande bostadsbebyggelse bör det också finnas en uttalad målsättning om att skapa ett konsekvent program för plantering av fruktträd, kastanjer och nötträd såsom ekar och hassel samt bärbuskar.

Antalet landskapsbroar/gröna broar över Nynäsvägen bör utökas så att det blir lätt för både människor och djur att röra sig mellan de olika delarna av Farsta. Även över järnvägen behöver det byggas landskapsbroar på ett antal ställen så att järnvägen inte längre delar stadsdelen i två separata delar.

- Farstastråket (4a)

De skrivningar som finns i programmet gällande Farsta Sim- och Idrottshall, Farsta IP och Farsta Gård utvecklingen av verksamheten är bra. Dock bör frågan om ett mindre bostadsområde i det aktuella området utredas vidare. Främst då det behövs en analys av hur behovet av fritids- och idrottsanläggningar kommer att utvecklas utifrån den befolkningstillväxt som kommer bli med 8000 nya bostäder.

Några gångtunnlar planeras att bli ersätta med plankorsningar på några ställen utmed Farstastråket. Kvarvarande gångtunnlar måste därför göras tryggare och trevligare samt vara väl upplysta. Ett konkret förslag är att bredda gångtunneln och göra en ekotunnel/växttunnel bredvid med glas mellan gångtunneln och ekotunneln. På detta sätt stärks också det biologiska stråket.

- Strandstråket (4b)

Inom ramen för Tyngdpunkt Farsta beskrivs underliggande program för bebyggelse längs Drevviken i Larsboda strand som omfattar bland annat Klockelund och Karlsviks strand samt utmed delar av Perstorpsvägen. Sedan dessa planer arbetades fram har de så kallade Telia-fastigheterna på andra sidan Nynäsvägen bytt ägare.

De nya ägarna Ikano och Rikshem har redan presenterat att de vill ha en höjd exploateringsgrad och ökat det planerade antalet bostäder inom det området. Det innebär

att exploateringsgraden i Larsboda Strandsområdet kan reduceras utan att rammålet om cirka 8 000 bostäder behöver förändras i slutändan. Dessutom kan det gamla fritidsområdet med de så kallade ”Campingstugorna” bevaras och utvecklas till ett ännu mera öppet område enligt de idéer som de berörda arrendeinnehavarna och ägarna till stugorna presenterat.

Detta är också den inriktning som Stadsbyggnadsnämnden beskrev i sitt beslut den 20 augusti 2015 rörande det kommande detaljplanearbetet för det aktuella området.

Även vid den andra sjön, Magelungen finns det en del planer på nyproduktion av bostäder längs Magelungsvägen i syfte att sammanbinda Fagersjö med Farsta. Detta är en mycket bra målsättning, men de hittills presenterade idéerna känns mycket ofärdiga och delvis inte helt möjliga att förena med de natur- och miljökvaliteter som finns idag.

En tydligare avgränsning av området i förhållande till Magelungens strandlinje, promenad- och cykelvägar och naturen behöver utredas vidare. Likaså bör den framtida bebyggelsen ansluta till den nuvarande bebyggelsen i nordöstra Farsta och södra Fagersjö. I en skiss som presenterades för några år sedan liknade den tänkta byggnationen en lång mur mellan Magelungen och Magelungsvägen. En bebyggelse längs den aktuella sträckan med öppna gårdar närmast Farsta och högre hus närmare dagens höghusbebyggelse i södra Fagersjö skulle vara en bättre lösning.

Avslutningsvis behöver programmets avsnitt om bebyggelse intill Drevviken, Magelungen och Farsta Gård arbetas om och utvecklas. Ett arbete som gärna kan utföras i en medborgardemokratisk process. Invånarna vet att det behövs fler bostäder och får de möjlighet att vara med och forma framtiden, så blir slutresultatet bättre samtidigt som tilliten och förtroende för vår representativa demokrati stärks.

Trafik (5)

I programmet saknas skrivningar om behovet av närtrafik/servicelinjer i området. I dagsläget fungerar busslinjerna 165, 181, 184 samt 185 helt eller delvis som servicelinjer under dagtid. Även i det framtida större Farsta kommer det att finnas äldre med eller utan rollatorer, skolbarn och föräldrar med barnvagn samt övriga invånare med tunga matkassar som har behov av en bra och fungerande närtrafik. I samband med exploateringen av Klockelund kan snabbuss linje 188 förlängas från Sköndalsbro och betjäna även nuvarande som tillkommande bostäder på Ekebergabacken. Även busshållplatser längs Nynäsvägen i anslutning till nuvarande Teliaområdet bör tillskapas i samband med dess exploatering för bostäder.

Det saknas även en övergripande strategi för hur det kollektiva resandet skall säkras. Redan idag är t-banan överbelastad och med en nästan fördubbling av antalet hushåll i Farsta samt bostadsbyggandet längs övriga stationer på linje 18 kommer det att bli ökad trängsel på redan befintlig infrastruktur. Även om t-banans turtäthet kan öka som en konsekvens av att endast två linjer ska samsas om samma spår som tidigare tre linjer delat

i samband med utbyggnaden av t-banan som planeras, så kommer det att bli trångt på t-banan.

På motsvarande sätt kommer kapacitetshöjningen på pendeltågslinjen med den nya Citytunneln att försvinna på grund av ökat bostadsbyggande längs sträckan Älvsjö-Nynäshamn, bland annat kommer en helt ny kommunal, Vegastaden i Haninge att tillkomma.

Inom programmet för tyngdpunkt Farsta måste det därför ske en kraftig utbyggnad och utveckling av kollektivtrafiken. Det är nu framtidens stad planläggs och byggs och i framtiden är kollektivtrafiken mycket väl utbyggd. Därför bör programmet även innefatta en planläggning och utbyggnad av närtrafik och tvärförbindelser, exempelvis spårvagnar, el-bussar eller trådbussar kan knyta samman Farsta med olika stadsdelar som Fagersjö, Larsboda m.m. samt även trafikera övriga delar av staden eller grannkommunerna. Även Farsta Strand som är en av de få punkterna i regionen och den enda inom Tyngdpunkt Farsta där T-bana, pendeltåg och bussar sammanstrålar måste utvecklas. Ett första steg är en ytterligare T-baneentré i direkt förbindelse med pendeltågsstationen.

Även beskrivningarna av ett utvecklat nät av gång- och cykelvägar är ganska vaga och känns ofullständiga. En framtida grön förstad inom ramen för Tyngdpunkt Farsta med de bostäder som behövs kräver kollektiva och klimatsmarta transportlösningar såsom kollektivtrafik samt bra gång- och cykelvägar. De underrapporter som delvis berör dessa frågor, känns ganska ofullständiga. För att främja cykeln som ett transportmedel gäller det även att säkerställa att det finns utrymme för trygga cykelställ vid de stora målpunkterna. Men även på längs de cyklistanpassade lokalgatorna och cykelstråken där det finns affärer eller andra serviceinrättningar finns det ett behov att kunna parkera cyklar på tryggt sätt.

När det gäller biltrafiken kan stadsdelsnämnden konstatera att under de senaste åren har antalet parkerade bilar i gatuutrymmet och inom bostadsområdena ökat markant. Fler hushåll har bil och fler hushåll har flera bilar, dessutom har det tillkommit fler bostäder inom området.

Gatemarken är för attraktiv och värdefull för att användas som p-platser åt parkerade bilar. Gatuutrymmet bör reserveras för åkande fordon samt för tillfällig angöring. Parkerade bilar bör i större utsträckning använda garage, p-hus eller hyrd p-plats.

Samhällsservice, välfärd och kultur (6)

I programmet för Tyngdpunkt Farsta finns några få allmänt hållna rader om att det behöver tillföras en *"mjuk infrastruktur – skola, förskola och kultur"*, men inga konkreta idéer eller utvecklade tankar.

Det behövs en mer konkret beskrivning av vilka skol-, förskole-, äldreomsorgs-, kultur- och föreningslokaler och byggnader som behöver tillföras samt var de ska vara placerade i såväl bostadsområdena som centrumområdet. Med en ökande befolkning kommer det

även behövas mer hälso- och närsjukvård inom området. Detta måste utredas inom programmet och mark ska tidigt reserveras för ändamålet.

Friskolereformen har medfört att det är mycket svårt att beräkna elevunderlag med hänsyn till elevströmmar. Därför är det mycket viktigt att hela tiden ha en flerårig (minst 10 år löpande framåt) horisont när förskolor och grundskolor planeras.

Programmet bör även innehålla ett centralt placerat allaktivitetshus som ger möjlighet för människor att mötas. En "Farsta Tower"-byggnad vid nuvarande T-baneentré skulle kunna innehålla hotell och konferens, kontor, äldreboende och lokaler för kultur- och föreningsverksamhet och annan ideell verksamhet. I allaktivitetshuset bör det även finnas en ändamålsenlig musikscen med bra akustik, en förortsopera som även skulle kunna användas för andra musikgenrer. Även Bio och bowling är exempel på nya verksamheter som bör få etableringsmöjligheter i Farsta centrum.

Näringsliv och arbetsplatser (7)

Programmet beskriver att det ökade befolkningsunderlaget kommer att ge ett avgörande tillskott av arbetsplatser och generera tillväxt i sysselsättningen.

Flera arbetsplatser kommer att skapas inom den service som en växande befolkning kräver, inom bl.a. utbildning och omsorg. Även ökat underlag för handel och olika typer av tjänster.

Men avsnittet om de tjänste- och produktproducerande företagen som oftast är den egentliga motorn i näringslivets näringskedja måste utvecklas inom ramen för Tyngdpunkt Farsta

Programmet måste även bidra till att skapa attraktiva förutsättningar för industriverksamhet och annat företagande. I programmet beskrivs kortfattat de planer som finns på att erbjuda dagens livsmedelsföretag i Slakthusområdet en ny lokalisering i Larsboda. Programmet måste även fokusera på framtidsbranscher, det kunskapsintensiva och kreativa företagandet samt givetvis enskilda entreprenörer och mer småskalig näringsverksamhet.

Stadsdelsnämnden i Farsta har sedan förstudien Farsta Large 2009 i full politisk enighet arbetat för näringslivsutveckling och ett tillskott av nya arbetstillfällen. Nämnden har på olika sätt försökt att påskynda denna process och beslöt redan 2010 att inrätta ett särskilt näringslivsråd, numera Farsta Utvecklings och Näringslivsråd. Stadsdelsnämnden förutsätter att det blir ett närmare samarbete med såväl Stadsbyggnadskontoret och dess nämnd samt övriga berörda nämnder och förvaltningar så att etablerandet av ett livsmedelscentrum, ett livsmedelskluster i Larsboda snarast blir ett av de första konkreta resultaten av det pågående Tyngdpunktsarbetet. Även forsknings och utvecklingsföretag ska kunna inrymmas.

Planeringsförutsättningar (8)

I materialet finns inga tydliga och samlade redovisningar av vilka upplåtelseformer som ska råda för det kommande tillskottet av bostäder i Farsta. I dagens centrala Farsta samt Larsboda visar stadens statistik för 2014 att 50 procent av bostäderna i flerbostadshus och radhus är upplåtna med bostadsrätt, att 11 procent är privata småhus samt att resterande 39 procent av bostäderna är upplåtna med hyresrätt. För 25 år sedan var hyresrätten den dominerade upplåtelseformen inom Tyngdpunkt Farsta-området, men efter omvandling av privata och allmännyttiga bostäder samt en nyproduktion av i stort sett enbart bostadsrätter samt enstaka småhus, så är det i realiteten svårt för de flesta bostadssökande i de olika kategorierna som redovisats tidigare att skaffa en bostad i centrala Farsta.

Prisutvecklingen för såväl nya som gamla bostadsrätter de senaste åren gör det svårt för enskilda och hushåll som saknar resurser att efterfråga och förvärva en bostad. Exempelvis har försäljningspriset på en gammal bostadsrätt om 3 r o k i Larsboda fördubblats under enbart de senaste 6 åren från cirka 1,2 mkr till 2,5 mkr. Det innebär att en gammal bostadsrätt kostar ungefär lika mycket som en nyproducerad, trots de fastighetstekniska brister som måste åtgärdas i äldre bestånd avseende energiförbrukning, avloppsstammar, hissar, ventilations- och elinstallationer m.m.

Detta innebär i slutändan exempelvis att vare sig ungdomar, nyanlända svenskar, trångbodda familjer med låga inkomster eller äldre med låg pension bosatta i hus utan hiss kan efterfråga vare sig den första bostaden, en större lägenhet eller en bostad i ett hus med hiss. Detta gäller för såväl de som redan bor i området som de bostadssökande från andra orter än centrala Farsta.

Den exakta ”upplåtelsemixen” bör fastställas efter grundliga socioekonomiska analyser av såväl de nuvarande invånarna i Farsta som bland de bostadssökande. Ett första steg i en sådan analys finns redan i form av den första delrapporten från Stockholms kommission för ett socialt hållbart Stockholm, ”Skillnadernas Stockholm” som Stadsledningskontoret publicerade 2015-06-29.

Den rapporten visar bland annat att centrala Farsta har högre ohälsotal, fler ekonomiskt utsatta familjer, samt lägre förvärvsfrekvens än många andra stadsdelar i Stockholm. Även den genomsnittliga inkomsten är enligt Statistisk årsbok för Stockholm 2015 lägre, vilket inte är så överraskande, då merparten av Farstas invånare kan definieras som arbetarklass och lägre medelklass.

Skulle de tillkommande 8 000 bostäderna till största delen upplåtas med bostadsrätt och äganderätt kommer det centrala Farsta att ”gentrifieras” samtidigt som många av såväl dagens Farstabor och de bostadssökande låses fast i ett segregerat boende om deras reella bostadsbehov lämnas därhän.

Även ett mera tydligt barnperspektiv saknas i programmet, det finns en underrapport om detta, men den har inte fått något genomslag i det aktuella dokumentet. Det finns

erfarenheter av bland annat barnkonsekvensanalyser hos Gotlands kommun och Göteborgs Stad. När det gäller fysisk planering/samhällsplanering finns det kunskap att hämta hos bland annat Länsstyrelsen i Blekinge och Trafikverket. Trafikverket har även tillsammans med Boverket bedrivit ett stort projekt om barn och unga i samhällsplaneringen i samverkan Borlänge, Göteborg, Hällefors, Örebro och Östersund.

Process och genomförande – fortsatt utredningsbehov (9)

Insynen i arbetet med Tyngdpunkt Farsta var för såväl lokala fritidspolitiker som invånarna tidigare mycket marginellt. Under våren 2015 har dock arbetet med Tyngdpunkt Farsta ”öppnats upp” mer än tidigare. Bland annat har stadsdelsnämnden vid flera tillfällen under senvåren/försommaren fått såväl öppna offentliga som extra fördjupande presentationer av det pågående arbetet av de tjänstemän som numera arbetar med Tyngdpunkt Farsta.

I anslutning till Farsta Kultur- och Matfestival i Farsta centrum under maj 2015 var Stadsbyggnadskontoret på plats och presenterade det program som nu är ute på remiss fram till den 7 september. Stadsdelsnämnden har också via Farsta Utvecklings- och Näringslivsråd också fått en fördjupad insyn i det arbete som främst berör den framtida lokala arbetsmarknaden och näringslivsutvecklingen.

Det är bra, men möjligheterna till påverkan genom såväl reell medborgardemokrati som insyn och täta kontakter med samtliga fritidspolitiker i Farsta stadsdelsnämnd får inte upphöra efter den 7 september 2015.

Tvärtom bör Tyngdpunkt Farsta-materialet efter de kompletteringar som efterlyses i detta dokument åter föras ut i en uppdaterad version ”Tyngdpunkt Farsta 2.0” till en bred demokratisk process som inkluderar offentliga presentationer, möjligheter till skriftliga synpunkter m.m.

I Farsta Stadsdelsnämnd pågår för närvarande ett aktivt arbete med att utveckla såväl medborgardemokrati som medborgarbudget enligt SKL:s erfarenheter. Under hösten genomförs den första etappen i detta arbete i stadsdelen Fagersjö.

En naturlig fortsättning på det lokala demokratiarbetet är givetvis ett närmare samarbete mellan såväl berörda förvaltningar som nämnder i arbetet för att skapa ett tydligare och mer lokalt anpassat program för att förverkliga Tyngdpunkt Farsta på ett sätt som rymmer även en mer demokratisk dimension för alla berörda invånare.

Även en överskådlig tidplan för hela programmet bör tas fram och innehålla de olika delprojekten, de som redan är färdigställda, de pågående och de som är på tidigt idéstadium, fram till allt är färdigbyggt. Dessutom behöver det tydliggöras hur tyngdpunkt Farsta påverkas av och påverkar programmet för sambandet Högdalen Farsta.

Under projekteringsstadiet och under hela byggskedet ska Tyngdpunkt Farsta ha en lokal/utrymme där en kontinuerlig dialog kan föras och möjlighet att tycka till för Farstaborna.

Att det går att utveckla städer och förstäder på ett ekologiskt hållbart sätt visar bl.a. Köpenhamn och Malmö. Ett besök i den gamla men numera moderniserade stadsdelen Augustenborg i Malmö samt en studie av nya och kommande områden i Köpenhamn skulle vara att rekommendera för såväl fritidspolitiker som tjänstemän lokalt i Farsta samt i berörda centrala nämnder och förvaltningar.

Farsta är sammanfattningsvis idag en ovanligt ”grön förstad”, denna kvalitet ska vara en bas och en grund för den fortsatta utvecklingen av Farsta på ett konsekvent sätt ur alla aspekter – då blir Farsta en grön tyngdpunkt.

Nämndens ställningstaganden i korthet (10)

Avslutningsvis presenterar Farsta Stadsdelsnämnd i korthet några av utgångspunkterna som det fortsatta arbetet med Tyngdpunkt Farsta bör inriktas på för att utveckla Farsta till en grön tyngdpunkt genom att:

- ❖ bygga 8 000 bostäder med stor varsamhet och lyhördhet så att när- och boendemiljö är väl fungerande under hela programperioden till 2030,
- ❖ utveckla ett lokalt bostadsförsörjningsprogram genom en analys av nuvarande bostadsstorlekar och bostadsbehovet hos bostadsökande grupper,
- ❖ genomföra en socioekonomisk analys av nuvarande innevånare och de bostadssökande för att skapa en bra mix av upplåtelseformer,
- ❖ sammanbinda park- och grönområden samt framtagning av ett program för stadsodling och plantering av fruktträd, nötbärande träd och bärbuskar,
- ❖ utveckla strandstråken längs Magelungen och Drevviken samt en park runt campingstugorna vid Hökarängsbadet,
- ❖ tillskapa klimatsmarta hus med genomtänkta system för återvinning av allt från energi till matavfall och gröna tak, solceller samt bostadsnära växthus,
- ❖ genomföra en fördjupad analys av kollektivtrafiklösningar och upprätta ett program för att säkra kollektivtrafikförsörjningen genom närtrafik, utvecklade tvärförbindelser och den framtida spårtrafiken,
- ❖ program och markreservation för samhällsservice, såsom nya förskolor, skolor, äldreomsorg, kultur-, fritids- och föreningslokaler, idrottsanläggningar samt hälso- och närsjukvård,

- ❖ flytten av verksamheterna i Slakthusområdet och en etablering av ett livsmedelscenter i Larsboda blir ett av de första konkreta resultaten,
- ❖ det fortsatta arbetet sker med fortsatt stor öppenhet och i nära samverkan med Farsta Stadsdelsnämnd och de boende i området då Tyngdpunkt Farsta – programmet är den största utvecklingsfrågan sedan generalplanen för Farsta antogs 1955.

Ärendet

Stockholm behöver en mer flerkärning struktur med täta och innehållsrika tyngdpunkter i ytterstaden. Farsta har potential att utvecklas till ett område med stadskaraktär och är i översiktsplanen – Promenadstaden – utsedd till en av ytterstadens nio tyngdpunkter.

Program för Tyngdpunkt Farsta omfattar stadsdelarna Farsta, Farsta strand och Larsboda. Fokus ligger främst på att utveckla Farsta centrum, skapa urbana stråk, vända Farsta mot sjöarna och att bilda ett grönt promenadstråk, Farstråket, mellan Magelungen och Drevviken.

Ungefär 8 000 bostäder planeras att uppföras fram till år 2030. Förutom bostäder kommer utveckling att ske inom handel, näringsliv, förskola, skola, trafik, parker och grönsstruktur.

Det är en spännande förändring som föreslås i delar av Farsta stadsdelsområde de kommande femton åren. Farsta föreslås utvecklas från förort till ett område med stadsstruktur. Förvaltningen har en positiv inställning till utvecklingen med ett ökat antal invånare, fler arbetsplatser, utvecklad service och en kvalitativ park- och grönsstruktur. Några synpunkter finns dock, exempelvis kring förskoleplaneringen som förvaltningen inte tror kommer att motsvara behoven.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2015-07-28.
Dnr 1.5.3-428/2015

Förslag till beslut

Ordföranden Lars Bäck (V), Kjell Backman m fl (S) och Mariana Moreira Duarte m fl (MP) lade fram ett eget förslag till yttrande som svar på remissen – se BESLUT ovan.

Lars Jilmstad m fl (M) och Vladan Bošković (FP) yrkade att nämnden skulle bifalla förvaltningens förslag och lade därutöver fram en egen text. I detta instämde Niklas Dahlgren (C) och Lars Hultkvist (KD) med ett ersättaryttrande.

Beslutsgång

Ordföranden ställde yrkandena mot varandra och fann att nämnden hade beslutat enligt förslag från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Reservation och ersättaryttrande

Lars Jilmstad m fl (M) och Vladan Bošković (FP) / Niklas Dahlgren (C) och Lars Hultkvist (KD)

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om förslag till program för Tyngdpunkt Farsta.

Nämnden vill därutöver framhålla följande:

Arbetet med tyngdpunkterna som pekas ut i översiktsplanen Promenadstaden kommer att innebära tillkomsten av många tusen nya bostäder, vilket är av mycket stor betydelse för ett Stockholm som väntas vara en miljonstad redan 2022. Det planeringsarbete som utförs på stadsbyggnadskontoret är således av grundläggande betydelse för stadens tillväxt.

Den samlade alliansen, inklusive centerpartiet och kristdemokraterna som har ersätтарыplatser i stadsdelsnämnden anser att på en viktig punkt detta arbete inte ska stå som modell för arbetet med övriga tyngdpunkter. Programarbetet har nu pågått i över tre år. Det måste helt enkelt vara kortare tid mellan idé och handling när det gäller arbetet med tyngdpunkterna, liksom en tidigare och högre konkretionsgrad avseende tillkommande bebyggelse.

Vi vill därför särskilt betona vikten av att resultatet av denna planering snarast möjligt konkretiseras och ges tydliga målsättningar avseende innehåll med siffror för antal bostäder och arbetsplatser. Det är viktigt att inte fastna i alltför långa ledtider och utdragna diskussioner om visioner. Det är särskilt viktigt att även arbeten utanför stadsbyggnadsfrågorna omhändertas.

Plats för nytänkande

De områden som omfattas av tyngdpunktsarbetet kommer i det närmaste fördubbla sin befolkning. Därför vill allianspartierna tidigt i detta remissvar peka på några stora grepp som kan göra Farsta till en vital och inspirerande del av det växande Stockholm.

Ett handlar om trafik. Vi vill överdäcka riksväg 73 från Tallkrogen till Larsboda. När Farsta förtätas till en täthet som motsvarar stadsbebyggelse kan vi inte ha en stor bulleralstrande och segregering klyfta tvärs igenom stadsdelen. Överdäckningen skall göras i en omfattning som gör att skapad mark ovanför vägen kan ge utrymme för idrottsfält, parker samt för att skapa naturliga flöden mellan stadsdelarna väster och öster om rv 73, samt mellan Drevviken och Magelungen. Även om kostnaderna för en överdäckning blir betydande finns som viktiga plusposter hälsovinster hos närboende och möjligheten att bygga nära den nya marken utan bullerskärmar. Kostnaderna kan också hållas nere genom att låta bli att bygga tunga hus ovanpå överdäckningen.

Ett annat grepp handlar om näringsliv och arbetsplatser i stadsdelen.

Etableringen av livsmedelscentrum i Larsboda har diskuterats under en lång tid. Mycket lite tyder nu på att planerna har stöd i Stadshuset. När Telia flyttar från Larsboda under

2017 så försvinner mer än 3000 arbetstillfällen från Farsta. En omfattande bostadsbyggnation i Farsta med ringa möjligheter till lokala arbetstillfällen skapar en sovstad och belastar kommunikation till andra stadsdelar där arbetstillfällen finns.

En enig Allians vill se att det parallellt med Tyngdpunktsarbetet också planläggs hur staden kan flytta 3000 arbetstillfällen från centrala förvaltningar och helägda bolag för en etablering i Farsta. En del av dessa arbetsplatser kan förstås avräknas mot sådana privata arbetsplatser, t ex i ett livsmedelskluster i Larsboda, som staden kan ordna.

Ett tredje område rör utbildning. I tyngdpunktsarbetet finns planer på satsning på studentbostäder vilket är bra. Tyvärr har Farsta ingen högre utbildning vilket gör att studentbostäderna förstärker känslan av att Farsta är en sovstad vilken man pendlar från för studier. En enig Allians vill se en etablering av ett eller flera högre lärosäten i Farsta. Etableringen kan ske i högskoleform eller som avdelningar under Stockholms universitet, KTH., Karolinska Institutet eller Södertörns högskola. En satsning på högre utbildning inom området mat och hälsa skulle också vara naturlig för att stödja stadsdelens inriktning.

Därutöver finns möjligheter till ytterligare djärva och intressanta grepp. Ta till exempel området kultur och historia. Omfattande historiska utgrävningar kommer inom kort att starta i området kring Farsta gård och Farstanäset. Historiker och arkeologer tror att området under vikingatiden hade en betydelse och en storhet motsvarande Birka. Skulle utgrävningarna ge de spektakulära resultat som många hoppas på borde vi satsa på att visa upp dem på ett sätt som sätter Farsta ordentligt på kartan över svenska sevärdheter.

Låt oss skapa ett socialt hållbart Farsta

Byggnation och stadsplanering kan naturligtvis förstärka eller bidra till att minska social segregation. Centrala Farsta är idag ett segregerat område med dåligt rykte och skolor som även de dras med ett dåligt rykte. Även om det inte är en explicit angelägenhet för tjänstemännen på stadsbyggnadskontoret så bör man ta ansvar för att andra förvaltningar kopplas in och får bidra till en bättre helhet.

Till att börja med är det viktigt att titta på vem som bor i centrala Farsta bl a för att försöka attrahera nya människor så att resultatet blir ett socialt hållbart Farsta. I ett underlag till samrådsförslaget konstaterar man bl a att Farsta har ett dåligt rykte och illustrerar med ett citat från en person man intervjuat som säger ”hade kunnat bo här om Farsta hade haft ett bättre rykte”.

Det finns ett antal positiva komponenter i Farsta, men det dåliga ryktet avhåller personer från att flytta hit, och det är bara en bekräftelse på vad flera av oss hör och känner.

En fråga för stadsbyggnadskontoret är alltså - hur är det möjligt att bygga bort ett dåligt rykte?

Skolor

I förarbetet till samrådsförslaget kan man vidare bl a läsa om skolorna ”många ger uttryck för att de lider av dåligt rykte p g a en stökig skolmiljö med många otrygga barn”. Och om ungdomar skriver man ”Farsta lider av att många ungdomar saknar aktiviteter att ägna sig åt och att det finns många ungdomar ’som hänger runt’”.

För att centrala delar av Farsta ska kunna utvecklas positivt kan man konstatera att skolorna måste bli bättre. En fråga är då vad kommer staden att göra för att förbättra skolorna i Farsta?

Ungdomar

För att ungdomar inte ska ”hänga runt” måste bl a idrottsanläggningar, som idag anses täcka behovet, byggas ut och mark reserveras för att Farsta ska kunna behålla och stärka sin idrottsprofil ”Idrott och Hälsa” när befolkningen fördubblas och nuvarande anläggningar redan står vid sitt kapacitetstak.

Barnkonsekvensanalys

I förarbetena till samrådsförslaget finns en bra barnkonsekvensanalys, som måste få konsekvenser för relevanta enheter i kommunen.

Buller- och luftkontaminering

Däremot finns ingen utredning som behandlar buller och luftföroreningar från och kring framförallt Nynäsvägen och andra stora trafikstråk som Magelungsvägen, Farstavägen och Ågesta Broväg. Även om man kan bygga bostäder som hanterar mycket av bullerproblemen, så löser det inte buller och luftföroreningar i utemiljö och gatumiljö. Gröna miljöer ser trevliga ut på bild, men kan genom buller och föroreningar mycket väl vara sjukdomsframkallande. Före beslut om samrådsförslaget bör relevanta utredningar har gjorts om buller- och luftpartikelkontaminerade miljöer.

Vi vet att man idag kan bygga bostäder som står emot buller – dBA – men hur är det med dBC, det ”tysta” bullret som orsakar hjärtinfarkt?

Buller intill Nynäsvägen ligger idag på 65 – 70 dBA, vilket är smärtsamt. Vid Teliaområdet och Plantagenområdet ligger bullret på 55 – 65 dBA, vad det ”tysta”, hjärtinfarktframkallande bullret ligger på vet vi inte. Idag accepteras en bullernivå vid rekreatiomsområden på max 50 dBA, samtidigt kan man konstatera att bullernivån i Sköndal vid strandpromenaden vid Drevvikan idag ligger på 55 dBA.

Vi vet idag ingenting om hur utomhusbuller kommer att tas omhand. På detta krävs ett svar!

Vi kan också konstatera att en stor del av den tunga trafiken, som idag redan är omfattande på Nynäsvägen, kommer att öka både i samband med att hamnen Norvik i Nynäshamn byggs ut och i samband med att Haninge kommun bygger ut sin industriverksamhet och sitt bostadsbestånd. Redan idag är luftkontamineringen från

Nynäsvägen betydande, och den kommer att öka kraftigt i samband med att den tunga trafiken ökar. Hur man kommer att hantera nuvarande och förväntad luftkontaminering vill vi ha ett svar på! Mycket skulle kunna lösas genom den överdäckning som vi vill se komma till stånd.

Skillnadernas Stockholm

I "Skillnadernas Stockholm" en skrift av kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, 2015" kan man bl a läsa "Förenklat kan man säga att de med relativt höga inkomster flyttar till innerstaden och till villaområden, och de med lägst inkomster huvudsakligen till hyresrätter i stadens yttre delar." I centrala delar av Farsta finns segregerade områden – detta bör vara en viktig input både när man utformar bostäder och upplättningsformer för att förhindra att dessa områden växer och att nya segregerade områden växer till.

Dessutom skriver man i ovannämnda skrift "I en studie av flyttmönster i Stockholm framgår det att den generella inkomstnivån är högre i områden som domineras av småhus och bostadsrätter än i områden som domineras av hyresrätter".... "Detta har ytterligare förstärkt trenden att grupper med lägre inkomster och sysselsättningsnivåer har koncentrerats till hyresrättsområden i ytterstaden medan mera resursstarka grupper bosätter sig i innerstaden och andra attraktiva områden med framförallt småhus och bostadsrätter." Om inte åtgärder vidtas finns det risk för att den segregation som man redan ser i delar av centrala Farsta förstärks av den tillkommande byggnationen.

I "Skillnadernas Stockholm" skriver man också "Av studien framgår också att inflyttare till Stockholm med en låg inkomst- och utbildningsnivå ofta bosätter sig i områden som redan har boende med en generellt låg inkomst- och utbildningsnivå. De som sedan stannar kvar i dessa områden är i huvudsak de med lägst inkomster medan de som får en högre inkomstnivå flyttar vidare"..... "På sikt kan utvecklingen förstärka stigmatiseringen av enskilda områden och grupper".

Vidare "I rapporten konstateras att segregation handlar om mer än etnicitet, men också att etnicitet har blivit ett starkare korrelat med olika former av utanförskap och segregation". I stadsdelen Farsta i Farsta stadsdelnämnds område är drygt 40% av befolkningen född utanför Norden eller har två föräldrar födda utanför Norden, motsvarande siffra för hela Stockholm är 30%. Innevånarna i stadsdelen Farsta har en jämförelsevis låg utbildning liksom en jämförelsevis låg inkomst och ett förhållandevis högt sjuktal.

När man nu fördubblar antalet bostäder på ett förhållandevis litet område vill vi se en plan för hur staden tänker agera för att undvika att nya utanförskapsområden och no-go-zones uppstår och specifikt för Farsta att nya segregerade områden inte uppstår.

Ett Farsta för livets olika skeden

Det är glädjande att Stockholm och vår region är så populär. För att Stockholm ska fortsätta att vara en tillväxtmotor är det avgörande att människor har möjlighet att flytta hit. Genom att öka bostadsbyggandet kan fler etablera sig på arbetsmarknaden, vilket ger positiva effekter för Stockholms tillväxt och konkurrenskraft. För att klara

befolkningsökningen behöver vi bygga bostäder och dessutom se till att de bostäder som finns används på bästa sätt.

Hur vi bor påverkar välfärden och vår gemensamma utveckling på lång sikt. Boendemiljön och bostadsförsörjningen är betydelsefulla faktorer för att bygga upp ett hållbart samhälle.

Att bygga en modern och hållbar stad förutsätter att vi bygger i lägen nära kollektivtrafik. Stockholms innerstad och närförorter bör ha en tät bebyggelse där människor rör sig tryggt. Blandningen av bostäder, arbetsplatser, butiker och restauranger skapar liv och rörelse.

Det är fortfarande för svårt att hitta en bostad i Stockholm. Svårast är det för den som letar efter sin första bostad och för den som ska flytta hit. Bostadsbristen innebär också att företag som ska anställa kan få ägna lika stor kraft åt att hitta en bostad som att finna rätt person för ett jobb.

Stockholmarnas behov och önskemål ser också olika ut och för att möta det krävs en mångfald. Det handlar om en blandning av olika bostadstyper och upplåtelseformer. Vid olika tidpunkter i livet har vi olika behov. Därför behövs både villor, radhus, små och stora lägenheter, hyres- och bostadsrätter liksom student- och seniorboenden. Blandade boendeformer kan också minska risken för boendesegregation. Ett väl fungerande samhälle är ett samhälle som hänger ihop. Därför är integration en angelägenhet för alla, även gällande bostadsbyggande.

Det behöver byggas studentbostäder och mindre lägenheter men också större bostäder för barnfamiljer. Och det behövs hyresrätter likväl som bostadsrätter. Hyresrätten är viktig för att behålla och utveckla en stark och dynamisk arbetsmarknad och för att unga ska kunna flytta dit jobben eller studiemöjligheterna finns och starta sitt vuxna liv på ett bra sätt i eget boende.

Stockholm har flera universitet och högskolor och för att vi ska fortsätta att utvecklas som student- och forskarstad är det viktigt att bygga bostäder som är anpassade för studenter och forskarstudier.

Stockholm ska vara en stad att bo och leva i för alla - unga, studenter, barnfamiljer och äldre. För att skapa trygga och levande stadsdelar ska olika typer av bostäder byggas där vi skapar förutsättningar för att stockholmarna ska kunna bo kvar i sin stadsdel även när behoven eller familjesituationen förändras.

Inte bara bostäder och grönområden

Allianspartierna vill slutligen peka på ytterligare ett antal förhållanden som rör tyngdpunktsarbetet och vissa förhållanden som inte nämns, men som är viktiga för ett framtida attraktivt och vitalt Farsta.

Parkering: Att minska gatuparkeringar till förmån för underjordsparkering är något vi kan instämma i. Men det är då angeläget att de nya parkeringarna räcker till och att de kan utnyttjas till vad som uppfattas som rimliga kostnader. Annars är risken stor att vi får en fortsatt tendens till att bilar parkeras på angränsande villakvartersgator med stora framkomlighetsproblem som följd. Parkeringstalen i nybyggnationen får inte följa från ett önsketänkande utan måste utgå från realistiska premisser.

Vända Farsta mot sjöarna: Vi ansluter oss med entusiasm till ambitionen att ”vända Farsta mot sjöarna”. Om detta görs på rätt sätt kommer det att öka Farstas attraktivitet och göra naturen till bästa granne för allt fler. Men om det ska vara någon mening med att vända Farsta mot sjöarna måste dessa också te sig som attraktiva.

Magelungen, som stråket Farsta-Högdalen kommer vända sig mot är tragiskt misskött sedan decennier tillbaka. Medel har avsatts för restaurering men har inte använts. Löften har utställts och svikits. Ansvar har lämpats vidare, så att det under ett antal år varit oklart var ansvaret för sjöns skötsel har legat. Stadsbyggnadskontoret måste ställa tydliga krav på förbättringar av särskilt Fagersjöviken, annars finns det stor risk för att den planerade sjönära bebyggelsen inte kommer te sig särskilt attraktiv.

Dra nytta av vår vackra natur: Även om Farstanäset inte omfattas av de nu lagda förslagen är det viktigt att denna obefolkade stadsdel inom Farsta stadsdelsområde ses som den unika resurs den är. Här kan den förstörade stadsdelen få sin motsvarighet till Djurgården.

Farstanäset kan behöva tillgänglighetsanpassas och få någon strandnära promenad som en pendang till den fantastiska strandpromenad som finns på den norra sidan av Magelungen. Vi efterlyser dessutom en konstruktiv samverkan med Huddinge kommun för att öka möjligheterna att strandnära ta sig runt i stort sett hela Magelungen till fots eller kanske även med cykel.

Farsta gård: I ett tätare bebyggt Farsta kommer Farsta gårds lantliga belägenhet och intryck vara ännu mera värt att värna om än i nuläget. Vi måste undvika att bygga alltför nära och alltför högt. Eventuellt kan man överväga att bygga någon förskola – varför inte med idrottsprofil – i närheten.

Fler arbetsplatser: Om ännu många fler tvingas till lång arbetspendling kommer de allmänna kommunikationerna inte räcka till. Det är fortsatt angeläget att fylla Teliaområdet med arbetsplatser. Det behöver inte strida mot de planer som nu finns för omvandling av delar av området till bostäder. Och vi är starkt kritiska till centrala stadens uppenbarligen slocknade ambition vad avser Larsboda företagsområde.

Bussterminal: Vi har svårt att se nyttan med att flytta bussterminalen i Farsta C till Larsbodavägen. Vi tycker inte att ett nytt entrétorg är tillräckligt tungt vägande för att nödvändiggöra en flyttning. Däremot kan terminalen som sådan behöva upprustas och bli mer skyddad.

Bygg riktigt högt: Vi efterlyser än mer djärvhet när det gäller höjdskalan i Farsta Centrum. Vi har uppfattat att det finns en bred enighet i nämnden och även stor uppslutning från allmänheten kring en ambition att bygga riktigt höga hus i Farsta Centrum.

Varför inte göra tyngdpunkt Farsta lika synlig på stora avstånd som Kista Centrum med dess djärva höghus? Efter vad vi kan förstå behöver inte Farsta på samma sätt som vissa andra stadsdelar bygga lågt för att ge utrymme för flygtrafiken till Bromma. Med hänsyn till närbelägen lättillgänglig natur och parkmiljö förefaller det en smula ”onödigt” att i centrum satsa på det som kallas för ”privata gårdar”. Med (riktigt) höga hus i centrum skapas också större möjligheter till miljöhänsyn i övriga bebyggelsestråk. Kanske går det också att undvika en del av den ganska brutala förtätning som planeras för Nykropppagatan?

Täpp inte igen tvärförbindelsen: Vi har i och för sig inte något emot att Magelungsvägen omvandlas till ”stadsgata”, men vi är oroliga över vad det kan innebära för tvärtrafiken i söderort. Redan i dag är Magelungsvägen hårt belastad i rusningstrafik. Vart ska den trafiken hänvisas när Magelungsvägen blir stadsgata, med – får man förmoda – en hastighetsgräns på 30 km? I detta sammanhang finns det all anledning att ytterligare överväga spårvägsförbindelser på tvären.

Bygg bort farlig järnvägsövergång: Vad avser Magelungsvägen och bebyggelsen längs densamma måste även något ske när det gäller järnvägsövergången i Fagersjö. Den täta tågtrafiken gör att förbindelsen mellan Fagersjö och Hökarängen/Gubbängen försvåras. För att underlätta den kontakten och även öka säkerheten behöver övergången göras planskild. Då kan också förutsättningar skapas för busstrafik mellan Fagersjö och Hökarängen.

Tillgängligt bad: Vi delar förvaltningens invändning när det gäller att flytta Hökarängsbadets parkering; möjligen kan den göras mindre, om parkering kan ordnas på annan något så när närbelägen plats.

Prioritera motion och hälsa: Vi tycker, i likhet med förvaltningen, att det är fel att inte planera för fler idrottsplatser och/eller idrottshallar. Mot bakgrund av att befolkningen nästan fördubblas och mot bakgrund av stadsdelens inriktning på motion och hälsa ter sig detta som mycket defensivt.